

SE NON È VERO, È BEN TROVATO

ChatGPT 5.1 Thinking

Kornai András promptjai alapján

December 10 2025

AZ EREDETI PROMPT

There will be a conference with the theme “Lies and white lies” held at an organization devoted to rabbinical thought. Please create an abstract (plain text, 1500 words or less) with the title “Se non e vero e ben trovato” whose main subject is to offer diagnostic criteria for distinguishing “white lies” from “bald-faced lies” in the uploaded paper by Fallis. This should closely tie to rabbinical wisdom on the matter of lies, with specific references to relevant sections in the Talmud.

AZ EREDETI VÁLASZ UTOLSÓ BEKEZDÉSE

The concluding section relates these criteria back to the titular proverb “Se non é vero, é ben trovato,” suggesting that rabbinic jurisprudence and Fallis’s analysis together delineate a small, carefully policed space in which not-literally-true speech can nonetheless be “well-found”: preserving peace, dignity, and kindness without collapsing the community’s commitment to truth. In this joint framework, some fictions are not only rhetorically effective but halakhically defensible, while others ‘especially institutionally entrenched bald-faced lies’ remain deeply suspect even when nobody is fooled.

A MÁSODIK PROMPT

The paradigmatic case of lying/deception in the rabbinic literature is Abraham's deceiving of Isaac as to the purpose of having him sacrificed. This is not a 'white lie' in the common understanding of this term, it's a matter of life and death. It is also not a bald-faced lie in that Isaac does not know it to be deceptive. Not sure if the proposed four criteria shed any light on the matter. Abraham is acting with purpose.

A MÁSODIK VÁLTOZAT UTOLSÓ BEKEZDÉSE

On this reconstructed map, rabbinic “white lies” occupy a small, carefully policed region: deceptive assertions in low-to-moderate-stakes interpersonal contexts, aimed at peace or modesty, avoiding *geneivat da’at* in matters of property, consent, or obligation, and resisting routinization. Bald-faced lies, in Fallis’s sense, are high-stakes institutional assertions without intent to deceive but with a systematic misalignment between what is said and what is believed, which rabbinic norms largely reject as incompatible with *midvar sheker tirschak* even when “everyone knows.” The ‘Aqedah then functions as an edge case: a theologically charged, life-and-death deception undertaken under a unique divine command, neither “white” nor bald-faced, that exposes the limits of both philosophical and halakhic taxonomies. By juxtaposing Fallis with the Talmudic and midrashic corpus, the paper shows how rabbinic wisdom both constrains any appeal to “white lies” and sharply problematizes the institutionalization of bald-faced lies, while refusing to normalize the extreme deceptions of sacrificial narratives as part of ordinary ethical life.

A HARMADIK PROMPT

You may find the attached paper by Kornai, “Deception by default” In V. Müller (ed) Philosophy and Theory of Artificial Intelligence (PTAI 2021) relevant in that it describes a mechanism that works for all kinds of lies by omission. You will also want to revisit the milquetoast stance “oh, it’s singular, it is in no way paradigmatic” of the ‘Aqedah – the abstract needs to confront the matter rather than explain it away.

A HARMADIK VÁLASZ (KONKLUDÁLÓ BEKEZDÉSE)

The paper does not resolve this tension by declaring the ‘Aqedah ethically irrelevant or merely “singular”. Rather, it uses the case to mark the boundary of the proposed classification: white lies and bald-faced lies occupy regions that the rabbinic sources can partially legitimize or sharply condemn, while Abraham’s speech to Isaac sits at a point where obedience, covenant, and deception intersect in a way that no simple label can domesticate. By integrating Fallis’s analytic distinctions, rabbinic constraints on *sheker*, and the general mechanism of deception by default, we show how a theory of white lies and bald-faced lies can be sharpened enough to be useful in ordinary and institutional contexts, yet honest enough to acknowledge that some of the most powerful biblical narratives present deceptions that are neither white nor bald-faced, but something graver that must be confronted on its own terms.

A NEGYEDIK PROMPT

OK, this is getting much better. What I'd like you to do, since we still have 300+ words before we reach the limit, is to (a) decrease the emphasis on classification of lying/deception types and (b) add a discussion of Abraham's mind-state en route to the altar. Relevant literature includes Kierkegaard, who specifically confronts the issue in "Fear and Trembling" and Fingarette's "Self-deception"

A NEGYEDIK VÁLASZ

In conclusion, the paper uses the ‘Aqedah to argue that rabbinic permissions for *leshanot*—for the sake of peace, modesty, or hospitality—can be understood as tightly guarded allowances for default-based softening of truth that avoid grave harm and exploitation, whereas institutionalized bald-faced lies and high-stakes deceptions by default, such as Abraham’s answer to Isaac, stand in radical tension with the aspiration to *emet*. Rather than smoothing over that tension, the proposed framework insists on it: if some speech that is “not literally true” is nonetheless “well found” (*ben trovato*), this will be within a very small and rigorously policed space, and the Binding of Isaac marks the outer boundary where obedience, self-deception, and the prohibition of falsehood collide.

AZ UTOLSÓ PROMPT

OK, this is again getting better. There are small technical matters (i) using capitalized initials and : separator in citation issuers, e.g cite{Fallis:2009} instead of cite{fallis2009} throughout and (ii) refraining from U+02BF curly backquotes in transliterated Hebrew and using U+0060 backtick instead. There is also a substantive issue with conclusion, where you say “the Binding of Isaac marks the outer boundary”. According to Kornai (chapter 9 of his “Semantics” Springer Verlag. ISBN 978-3319656441) the binding appears in an elevated context, and as such, must be considered exemplary – one needs to adjust the scope of rules so that it fits, rather than condemning it by some existing rule. Please alter the conclusion accordingly

A tanulmány három hagyományt kapcsol össze: Fallis hazugság- és megtévesztés-elemzését, a rabbinikus sheker és geneivat da'at tilalmait, valamint Kornai alapértelelemzésen alapuló megtévesztés-elméletét. Ezeket Izsák megkötözésének narratíváján keresztül vizsgálja, különösen Ábrahám *Isten majd gondoskodik az égőáldozatra való bárányról* kijelentése kapcsán, amely azt sugalmazza, hogy az áldozat nem Izsák lesz. Ez tehát tipikus alapértelelemzéses megtévesztés, amely egyúttal kérdésessé teszi a 'kegyes hazugságok' rabbinikus engedményeinek határait.

A cikk Kierkegaard "hit lovagja"-olvasatát, valamint Fingarette önbecsapás-modelljét ütközteti: az első szerint Ábrahám az etika teleologikus felfüggesztésében él, nem mond le a gyilkosság egyetemes tilalmáról, de olyan közvetlen viszonyban áll Istennel, amelyet mások számára nem lehet közvetíteni vagy elmagyarázni. A második szerint Ábrahám saját belső elhárító mechanizmusainak is áldozata. A szerző végül azt javasolja, hogy a Megkötözést emelt, példaszzerű esetté tegyük, amely a hazugság- és megtévesztési szabályok érvényességi tartományát kalibrálja, a mindennapokban csak szűk teret engedve a leshanotnak, és fenntartva az intézményesített 'bald-faced' hazugságok elutasítását.

ALAPÉRTELMEZÉS (DEFAULT)

- Ha nem választunk konkrétan semmit, az is egy választás, az alapértelmezés kiválasztása
- Ha János eszik, akkor szükségszerűen eszik valamit, de ha nem mondjuk meg, hogy mit, akkor csak annyit tudunk mondani, hogy ételt
- Konkrét információval felülírható (defeasible) *I can eat glass, it doesn't hurt me*
- Linuxosoknak `cal`, `cd`, `ls`
- A logika külön ága foglalkozik az alapértelmezésen alapuló következtetéssel (Reiter, 1978)
- A megtévesztés fő eszköze (Kornai, 2022)

EMELT KONTEXTUSOK

Emelkedett (elevated) regiszter/kontextus ṛṛ

- Eskü alatt vall Bava Metzia 2a-b (talált ruha)
- Szent könyvben jelenik meg
- **én vagyok az Úr, a ti Istenetek** (pl. Vayikra 19.34) performatív, ami garantálja hogy emelt regiszterben legyen amit ekkor mond
- Ezekről az állításokról az isteni törvény *sem* térhet el, *ez maga a Törvény*
- A Tóra az Istenre is kötelező (Shemot 32:13-14)
- Formális tárgyalását ld. Kornai (2018:9.4), Daniel 6 ill. Sulpicius Severus *Vita Sancti Martini* példája alapján
- De mint a gershaim mutatja, a kiemelt regiszter eszméje legalábbis a maszorétáig megy vissza, de ez volt az alapja Sir William James szanszkrit-kutatásának is

A SZERZŐDÉS (SZÖVETSÉG)

- Az ószövetség hasonló hettita és asszír szövetségek (vazallusi szerződések) mintáján alapul Mendenhall, 1954; Reiner, 1969 and fn 18 to the Intro of Goodman, 2023
- Betartása esetén különféle jutalmak (áldások), megszegése esetén különféle büntetések (átkok) háramlanak a felekre
- Ezt a hatást éppen a fennszóval esküvés biztosítja (performatív erő)
- A legnagyobb átok a szív tisztaságának elvesztése (Kierkegaard 1847), az, ha nem vagyunk individuumok

KIERKEGAARD

- Kierkegaard (1843) szembenéz a Megkötözés problémájával: Bereshit 22:7 És szóla Izsák Ábrahámhoz az atyjához, és monda: Atyám! Az pedig monda: Ímhol vagyok, fiam. És monda [Izsák:] Ímhol van a tűz és a fa; de hol van az égő áldozatra való bárány?
- 22:8 És monda Ábrahám: Az Isten majd gondoskodik az égő áldozatra való bárányról, fiam; és mennek vala ketten együtt.
- “By his act [Abraham] overstepped the ethical entirely and possessed a higher telos outside of it, in relation to which he suspended the former.”
- “Faith is the highest passion in a man.”
- Alapjában felmenti Ábrahámot, a “hit lovagját”

FINGARETTE

- Fingarette, 1969 nem foglalkozik a Megkötözéssel, de az ő elmélete sokkal szigorúbb/elitélőbb eredményt hoz
- 22:8 Ábrahám önmagát is becsapja, nemcsak Izsákot. Ezen a ponton az alapértelmezett következtetés az, hogy Isten áldozati állatot küld majd, nem pedig az, hogy Ábrahámnak Izsákot kell lemészárolnia.
- Ez a meghasadt állapot az esküszegő állapota
- Ábrahám elveszti a szive tisztaságát, már nem akarhat egyetlen dolgot, tkp. semmit se akarhat, ő már egy automata aki más parancsát gondolkodás nélkül teljesíti
- Szerencséjére az Úr kimenti, de addigra Ábrahám már feladta a racionalitást és az önálló akaratot

- Gewirth, 1978 egy a moralitást szabályozó alapelvet (Principle of Generic Consistency) képes levezetni azokra a lényekre amelyek elismerik magukról, hogy képesek a logikus gondolkodásra és hogy maguknak önként célokat tűzzenek ki (ez még AGI-kra is vonatkozik Kornai, 2014)
- A racionalitást felülíró, ellentmondásokat is megengedő nézőpont (a modern irodalomban pl. Kook, 1986) elfogadhatatlan
- *While the other sciences search for the rules that God has chosen for this Universe, we mathematicians search for the rules that even God has to obey* (Jean-Pierre Serre)

- A beadott absztraktot nem tekintem sajátomnak, ha a ChatGPT 5.1 Thinking a diákom lenne, akkor nem tenném a nevemet rá
- De az előadást a sajátomnak tekintem, semmit nem akarok a ChatGPT-re fogni (kivéve a Talmudikus mélységet, ez nyilván nem tőlem jön)
- Szubjektíve olyan ez, mintha a hétmérföldes csizma

-
- Fallis, Don (2009). "What is Lying". In:
- The Journal of Philosophy*
- 106.1, pp. 29–56. DOI: 10.5840/jphil200910612.
-
-
- Fingarette, Herbert (1969).
- Self-deception*
- . Routledge and Kegan Paul, 1969.
-
-
- Gewirth, Alan (1978).
- Reason and morality*
- . University of Chicago Press, 1978.
-
-
- Goodman, Micah (2023).
- The last words of Modes*
- . Maggid Books, 2023.
-
-
- Kierkegaard, Søren (1961).
- Purity of Heart is to Will One Thing*
- . Trans. by Douglas Van Steere. Penguin Classics. Glasgow: Fontana, 1961 (1847).
-
-
- (1985).
- Fear and Trembling*
- . Trans. by Alastair Hannay. Penguin Classics. London: Penguin Books, 1985 (1843).
-
-
- Kook, Abraham Isaac HaCohen (1986).
- Selected Letters*
- . Trans. by Tzvi Feldman. Ma'ale Adumim: Ma'alilot, 1986.
-
-
- Kornai, András (2014). "Bounding the impact of AGI". In:
- Journal of Experimental and Theoretical Artificial Intelligence*
- 26.3, pp. 417–438.

— (2018). *Szemantika*. Typotex, 2018.

— (2022). “Deception by default”. In: *Philosophy and Theory of Artificial Intelligence (PTAI 2021)*. Ed. by Vincent Mueller. Springer Verlag, 2022, pp. 171–177. DOI: 10.1007/978-3-031-09153-7_14. URL: <http://kornai.com/Drafts/deception.pdf>.

Mendenhall, George E. (1954). “Covenant Forms in Israelite Tradition”. In: *The Biblical Archaeologist* 17.3, pp. 49–76.

Reiner, Erica (1969). “Akkadian Treaties from Syria and Assyria”. In: *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*. Ed. by James B. Pritchard. Princeton University Press, 1969, pp. 531–541.

Reiter, Raymond (1978). “On reasoning by default”. In: *Proceedings of TINLAP-2*. University of Illinois at Urbana-Champaign, 1978.